

עבודה 6 - ראיון עם שורד שואה.

עם כיבוש פולין (1939) ופרוץ מלחמת העולם השנייה התרחב שלטונה של גרמניה בכלל רחבי אירופה, יותר ויותר יהודים מצאו את עצמם תחת שלטונם של הנאצים, כשהיחס אליהם היה יותר ויותר גרוע. ככל שהתבסס והתרחב שלטונה של גרמניה הנאצית באירופה הלך מצבם של היהודים והידרדר עד לרצח המוני שיטתי ומאורגן. בעבודה זו תיפגשו עם סיפורים של שורדי שואה ממקור ראשון או עם בני הדור השני, סיפורים אלה יהיו שונים ותבינו כי לשואה יש משמעויות רבות, המשתנות מאזור לאזור, וכן מהמסלול שעשה אותו שורד.

לקיום ראיון ושמיעה ממקור ראשון יש ערך רב, ולכן ללא ספק יתן לכן ערך מוסף. הראיון ושמיעת עדות הוא חלק מכלי המחקר של ההיסטוריון, דרכם אנו נפגשים עם ההיסטוריה דרך זווית ראייה של אדם אחד. על ידי הצלבת מידע, ובחינת מקורות נוספים, ההיסטוריון מסיק מסקנות על מה שהתרחש בעבר.

העבודה שלכן תהיה מבוססת על ראיון שתקיימו עם שורד שואה, או עם בן/ת הדור השני ששמעו עדות מפורטת מהוריהם (כדאי שיהיה מסמך כתוב).

העבודה תעשה בזוגות, ותוגש עד לתאריך 4/6, רח' סיון, לעבודה צריכה להיות מצורפת תמונה עם איש העדות. יש להגיש את העבודה בפונט דיוויד 14, שורה וחצי רווח בקלסר שקף.

מהלך העבודה:

א. איתור איש עדות - לאחר שאיתרתן איש עדות יש לקיים עמו שיחה טלפונית ולשמוע ממנו פרטים ראשוניים: ארץ המוצא של העד, לאיזו קהילה השתייך לפני המלחמה, היכן היה במהלך המלחמה. ולתאם מועד למפגש. יש לקרוא לקראת הראיון על המקום ממנו הגיע איש העדות ועל גורל מדינתו במהלך מלחמת העולם השנייה.

רשות - כתיבת מבוא לקראת הראיון על הקהילה ממנה הגיע השורד, ועל המדינה ממנה הגיעה, וכן מה היה גורל המדינה ממנה הגיע במהלך מלחמת העולם השנייה.

ב. עריכת הראיון - שאלות לראיון מופיעות בנספח. את הראיון יש להקליט (כדי שתוכלו לסכם אותו אחר כך, לא רק מהזכרון), כמו כן לא לשכוח תמונה.

ג. סיכום הראיון - לאחר הראיון יש לכתוב את סיפור העדות, הסיפור צריך להיות באופן כרונולוגי, רציף והגיוני, ולא בדרך של שאלה ותשובה. (2-3 עמודים)

ד. מרכיבי עדות - יש לבחור שני מרכיבי-עדות מתוך הראיון ולהרחיב אותם באמצעות המחקר. מרכיבי עדות אלו הם נושאים היסטוריים או מושגי מפתח החוזרים על עצמם במהלך הראיון, והם משמעותיים להבנת העדות. כל מרכיב עדות יהיה כתוב משני מקורות מידע לפחות, ויערוך כעמוד. יש לציין בהערת שוליים את המקור ברישום ביבליוגרפי תקני.

ה. איתור שני מקורות מהתקופה - יש לאתר שני מקורות הקשורים לעדות מההיבט ההיסטורי. אלה יכולים להיות מקורות ראשוניים/ חזותיים/ סרטון (אחד מכל סוג). ניתן לאתר מכל מאגר מידע אפשרי,

כגון: ארכיון, עיתונות, סרטים, פרוטוקולים, מוזיאון, ספרות, אוסף מאמרים, יומן, מכתב, מאמר, מפה, צילום ועוד.

המקור ישקף הרחבה או נקודת מבט נוספת על הנאמר בעדות. יש לכתוב על מקור המידע בקצרה ולקשר אותו לראיון.

יש לצרף בהערות שוליים את המקור הביבליוגרפי המדויק ממנו נלקח מקור המידע.

ו. רפלקציה

על כל תלמידה לכתוב רפלקציה לתהליך אותו עברה.

א. כיצד הרגשתי כשנודע לי על העבודה, שעלינו לעשות? למה ציפיתי?

ב. ממה חששתי לפני העדות?

ג. כיצד התכוננתי לקראת המפגש עם איש העדות?

ד. מה הרגשתי כששמעתי את העדות?

ה. מה למדתי מהמפגש שלא הייתי לומדת בדרך אחרת?

ו. מהו החלק בעבודה ממנו נהניתי ביותר?

ז. מה למדת מחברי הקבוצה?

ח. במה תרמתי לחברי הקבוצה שלי?

ט. מה למדת לחיים? מה לקחת אתך כערך לעתיד?

ניתן לכתוב ברצף עם התייחסות לכל השאלות ולא כשאלה ותשובה.

ז. ביבליוגרפיה

בהצלחה רבה!

המורה מירב

meravmaron@gmail.com

מחווון עבודה - ראיון עם שורד שואה

שמות _____, _____

ניקוד	הערכה	הקריטריונים	המרכיב בעבודה
		התלמידות כתבו פרטים ראשוניים של איש העדות לקראת הראיון	ת.ז. של איש העדות (5 נקודות)
		העדות כתובה לפי רצף כרונולוגי, באופן שוטף וסיפורי. יש לשים לב לכתובת זמנים ברצף של הסיפור, באירועים השונים.	כתיבת הסיפור של איש העדות (20 נק')
		התלמידות איתרו שני מרכיבי עדות הקשורים לסיפור העדות, והרחיבה עליהם משני מקורות מידע לפחות.	מרכיבי עדות

		התלמידות איתרו שני מקורות מהתקופה מסוגים שונים, וקשרה אותם בהסבר לעדות, ומה הם מוסיפים לידיעותיה.	מקורות ראשוניים
		התלמידה הראתה יכולת ניתוח ובחינה של העבודה תוך כדי כתיבה ביקורתית/ הבעת עמדה/ והצליחה להסיק מסקנות/ הפקת לקחים להתנהגות עתידית. התלמידה זיהתה ערך והצליחה להציג התייחסות ביקורתית ו/או זווית ראייה נוספת לערך המוצע.	רפלקציה (10 נק') עיצוב וכללי כתיבה אקדמיים. (15 נק')
		כתיבה תקנית : כותרות, כתיב, הערות שוליים, תמונה, שימוש בשפה ברורה. מבחינה חיצונית : עימוד, הגשת תוצר רציף. התוצר (הרלוונטי) מלווה במגוון רחב של אמצעי המחשה ויזואלים. כתיבה אקדמית : הערות שוליים וביבליוגרפיה	הערכה כללית

נספח - שאלות מומלצות לראיון : (כמובן שיש להפעיל שיקול דעת ולשאול בהתאם לתשובות המרואיין)

לפני השואה :

- מתי נולדת? (שנה מדויקת)
- באיזו עיר נולדת?
- מה היו שמות ההורים (שמות מדויקים ומשפחה)?
- כמה ילדים היו במשפחתכם?
- באיזו עבודה עסקו ההורים לפרנסתם?
- האם היה קשר בין היהודים במקום מגוריכם?
- כיצד התייחסו הגויים לפני השואה ליהודים בעירכם?
- יש לך משהו נוסף לספר לנו על החיים לפני המלחמה?

במהלך השואה :

- היכן היית כשהמלחמה פרצה?
- מה היה המצב בקהילה כשפרצו הנאצים לעיר?
- מה עשית אתה? מה עשו הורידך?
- פירוט החיים במקום שלשם נלקח...

אם נלקח לגטו :

מה היו תנאי החיים בגטו? מה אכלתם? האם עבדתם? האם נתקלתם בגרמנים בגטו? מה עשו? תבקשנה שיספרו על הווי החיים בגטו.

אם נלקח למחנה ריכוז/ השמדה :

כיצד בוצעה החלוקה בין השמדה לחיים? מה עשו לכם מיד כשנכנסתם למחנה? מה היו תנאי המחנה? כיצד נראה סדר יום במחנה מהבוקר עד הלילה? מה אכלתם? במה עבדתם? מי עזר לכם? האם נתקלתם במעשי גבורה יהודים? האם הייתה עזרה הדדית?

אם התחבא:

מי עזר לכם להתחבא? מדוע עשה זאת? כמה זמן היית במחבוא? מה עשית שם כל היום? מה אכלת? כיצד שרדת? אם ברח:

מי עזר לכם? יש לדעת את תנאי החיים ותיאור מדוייק של המקום שלשם ברח.

לאחר השואה:

מה עשיתם לאחר שהמלחמה הסתיימה? לאן פניתם? מי עזר לכם?

האם פגשת בני משפחה? מכרים?

איך עליתם לארץ? מה שם האוניה? מתי עליתם לארץ?

איך עזרו לכם בארץ? איך התפרנסתם בארץ?

איזה מסר היית רוצה להעביר לדור הצעיר?

בנוסף יש להצטלם עם הניצול

נקודה חשובה:

ניצול השואה מתאר חוויות קשות- עלינו לכבד את רצונו ורגישותו ולאפשר לו לתאר ולספר מה שהוא בוחר- ועלינו להיזהר מלשאול שאלות עדינות ומביכות!!!

טיפים לעריכת ראיון מוצלח

בכל ראיון יש שלושה שותפים לפחות:

מראיין

מרואיין

מכשיר-הקלטה

לפני כל ראיון חייבים:

להרחיב ידע בנושא הראיון

לחפש מקום שקט להקלטה.

במהלך הכנת השאלות יש להביא בחשבון:

מטרת הראיון – הגדרה מה אנחנו רוצים להשיג

שאלות הראיון – מדוע שואלים שאלות אלו?

רצף הראיון – באיזה סדר יש לשאול את השאלות וכיצד לחלק את הזמן?

תיעוד הראיון – הקלטה, צילום

בעת בניית השאלון, יש להקפיד על:

שאלות קצרות, בהירות ומובנות

שאלות פתוחות

סדר השאלות – מהכלל אל הפרט

בכל תחום – מספר שאלות

לשים לב שהשאלה לא תביע את עמדת השואל בנושא

בעת הראיון:

הקשב, עקוב אחר דברי המרואיין, ובהתאם שאל את השאלות.

שאל לגבי נושאים לא ברורים. המנע משאלות מנחות או מובילות.

שאל שאלות פתוחות. אל תקטע את המרואיין, בקש סיפור, תיאור של דוגמאות.

בקש מהמרואיין לשחזר, אבל לא "האם אתה זוכר...?", "אלא: "מה קרה אז...?", "האם תוכל להרחיב

בנושא...?", "האם יש חוויה שזכורה לך במיוחד מ...?"

בראיון אסור למראיין להביע דעה או עמדה.

שאל שאלות הבהרה (כשלא מבינים דבר מה): מה כוונתך...

לעיתים נצטרך להוסיף שאלות לאור ההתרחשות והנאמר בעת הראיון.

בתיעוד הראיון

הקפד לרשום את הדברים כפי שנאמרו ללא מתן פרשנות.

תאר את שפת הגוף של המרואיין לאורך הראיון.

רשום בצד הדף הערות/התרשמות / תחושות שלך במהלך הראיון

